

**Història Econòmica d'Espanya**

Codi: 102314

Crèdits: 6

| Titulació                                                                                           | Tipus | Curs | Semestre |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|----------|
| 2501572 Administració i Direcció d'Empreses                                                         | OT    | 4    | 2        |
| 2501573 Economia                                                                                    | FB    | 1    | 2        |
| 2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics | OT    | 3    | 2        |
| 2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics | OT    | 4    | 1        |
| 2504216 Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics | OT    | 4    | 2        |

**Professor/a de contacte**

Nom: Carmen Sarasua Garcia

Correu electrònic: carmen.sarasua@uab.cat

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: Sí

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

**Equip docent**

Montserrat Llonch Casanovas Llonch Casanovas

Lei Shi

**Prerequisits**

Per poder seguir sense dificultats les classes, les lectures i els exercicis que constituïran l'aprenentatge de l'assignatura és convenient que l'alumne tingui, en començar el curs, uns coneixements bàsics d'Economia (els que s'adquireixen en l'assignatura d'Introducció a l'Economia), d'Història Contemporània Mundial, d'Història Econòmica Mundial, d'Història Contemporània i de Geografia. d'Espanya.

**Objectius**

**Contextualització**

L'assignatura Història Econòmica d'Espanya (HEE) pertany a la matèria "Història", pròpia del Grau d'Economia impartit per la Facultat d'Economia i Empresa. En concret, HEE forma part del bloc d'assignatures de formació bàsica i obligatòries de 1er Curs programades en el grau d'Economia (60 crèdits ECTS).

La finalitat principal d'aquest primer grup d'assignatures és proporcionar als estudiants els coneixements i les eines analítiques i metodològiques bàsiques per desenvolupar les competències transversals dels estudis d'Economia i les específiques de cada grau.

En aquest sentit, la HEE contribueix de manera essencial al procés de formació i aprenentatge del 1r Curs de l'esmentat Grau, perquè permet examinar en perspectiva històrica els processos econòmics i verificar empíricament el funcionament dels principals models teòrics.

A més, HEE contribueix a la formació professional dels estudiants, a estimular el seu aprenentatge mitjançant competències generals (entre les quals destaquen la capacitat de raonar de manera crítica i la de millorar les estratègies de treball autònom), transversals (per exemple, aprendre a localitzar, seleccionar i generar la informació necessària per entendre l'economia actual, amb una insistència especial en la informació econòmica procedent dels mitjans de comunicació) i específiques (entendre que hi ha uns factors exògens a l'economia que condicionen profundament la seva dinàmica i evolució, com les institucions i la tecnologia), que seran de gran utilitat per als futurs professionals d'un ampli ventall d'activitats de caràcter empresarial, financer, monetari, laboral, etc.

#### Objectius formatius

Pel que fa als continguts temàtics del programa, l'assignatura pretén que els estudiants adquireixin els coneixements suficients per poder:

- explicar els processos i esdeveniments històrics de caràcter econòmic
- avaluar les conseqüències econòmiques i socials d'aquests processos històrics

Més concretament:

- Identificar i explicar els principals determinants i causes que estan darrere de les etapes de creixement, estabilitat econòmica, recessió i crisis, a escala nacional;
- analitzar les causes i conseqüències de les diferències econòmiques i socials entre grups socials i territoris generades pel desenvolupament econòmic. Es farà especial atenció a les diferències entre dones i homes (diferències de gènere) en el mercat de treball, l'accés als recursos econòmics i en general el benestar;
- explicar les principals fases de canvi tecnològic i identificar el seu impacte en l'evolució de l'economia, i particularment en l'organització empresarial;
- avaluar i comparar la sostenibilitat dels models de desenvolupament econòmic històrics i actuals i la seva futura viabilitat.

## Competències

### Administració i Direcció d'Empreses

- Capacitat d'adaptació a entorns canviants.
- Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
- Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
- Contextualitzar els problemes econòmics en termes històrics.
- Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani.
- Demostrar que es coneixen les interrelacions entre les diferents economies, el paper de les institucions econòmiques nacionals i internacionals, la seva evolució i les conseqüències que en poden derivar per a una empresa.
- Identificar els agents econòmics que configuren una economia, entendre com s'han interrelacionat fins a la data, com s'interrelacionen actualment i predir comportaments futurs en funció de noves circumstàncies i de la seva influència en una empresa concreta.
- Organitzar la feina, pel que fa a una bona gestió del temps i a la seva ordenació i planificació.
- Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.

### Economia

- Capacitat d'adaptació a entorns canviants.
- Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
- Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
- Contextualitzar els problemes econòmics en termes històrics
- Identificar els agents econòmics que configuren una economia, entendre com s'han interrelacionat fins a la data, com s'interrelacionen actualment i predir comportaments futurs en funció de noves circumstàncies i de la seva influència en una empresa concreta.
- Iniciativa i capacitat de treballar autònomament quan la situació ho demani.
- Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
- Organitzar la feina, pel que fa a una bona gestió del temps i a la seva ordenació i planificació.
- Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.
- Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
- Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.

Història, Política i Economia Contemporànies / Contemporary History, Politics and Economics

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Diferenciar i analitzar el tipus de relacions que s'han establert en el segle passat entre els diversos agents socials, polítics i econòmics tant en marcs nacionals com regionals i internacionals.
- Dilucidar el paper que desenvolupen en el present les diverses memòries socials referents als passats conflictius, diferenciant els conceptes d'història i memòria.
- Discriminar els sistemes governamentals de presa de decisions en diferents contextos socials i polítics, des de mitjans del segle XX fins als nostres dies, tant pel que fa a marcs estatals com subestatals o supraestatals.
- Explicar i sintetitzar coneixements adquirits en un nivell avançat de llengua anglesa.
- Gestionar i aplicar dades a la resolució de problemes.
- Reconèixer i contextualitzar textos referents a la història contemporània recent.
- Treballar de manera cooperativa en equips multidisciplinaris i multiculturals implementant nous projectes.
- Vincular qüestions fonamentals de l'actualitat econòmica amb desenvolupaments econòmics anteriors partint dels principals elements de la història econòmica contemporània.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar de forma integrada els fluxos financers i físics de l'economia, a partir de diferents experiències històriques.
2. Analitzar de forma integrada els fluxos físics, financers i migratoris de l'economia, a partir de diferents experiències històriques.
3. Analitzar els mercats de treball i els fluxos internacionals de treballadors en les diferents fases del creixement econòmic contemporani.
4. Analitzar en termes històrics els problemes econòmics actuals, per avaluar millor les possibilitats evolutives dels sistemes econòmics.
5. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
6. Avaluar i resoldre críticament els problemes historiogràfics propis dels estudis sobre guerres civils.
7. Capacitat d'adaptació a entorns canviants.
8. Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
9. Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
10. Comparar succintament casos nacionals i/o regionals diferents dins d'un mateix marc internacional.
11. Comprendre les especificitats regionals dins dels estats.

12. Conèixer diversos casos de memòries en conflicte entre sectors diferents de població dins d'un mateix estat.
13. Demostrar capacitat d'adaptació en entorns canviants.
14. Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani.
15. Descriure l'evolució històrica dels factors estratègics que determinen el desenvolupament i la localització de la indústria.
16. Diferenciar la literalitat dels textos del seu sentit social i polític a partir de la contextualització específica.
17. Distingir els aspectes dinàmics de l'activitat econòmica, prenent com a referència les principals fases del creixement econòmic contemporani i identificar els principals factors que l'han condicionat.
18. Dominar la bibliografia bàsica sobre l'evolució històrica dels sistemes governamentals dels països de referència de la matèria.
19. Establir comparacions entre nivells d'autonomia regional dins d'un estat.
20. Explicar els models teòrics d'economia, en relació amb els seus supòsits de partida, prenent com a referència diferents casos històrics.
21. Expressar, per escrit o oralment, una opinió fonamentada sobre el caràcter, la perspectiva i el rigor de textos referents al contingut de la matèria.
22. Identificar els problemes dels agents econòmics a partir de diferents experiències històriques.
23. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
24. Identificar les principals causes que han possibilitat, històricament, períodes d'estabilitat econòmica, recessió i crisi, a escala regional, nacional i internacional.
25. Iniciativa i capacitat de treballar autònomament quan la situació ho demani.
26. Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
27. Organitzar la feina, pel que fa a una bona gestió del temps i a la seva ordenació i planificació.
28. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
29. Reconèixer i posar en pràctica les habilitats per treballar en equip següents: compromís amb l'equip, hàbit de col·laboració, capacitat per incorporar-se a la resolució de problemes.
30. Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.
31. Sintetitzar les diferents experiències de desenvolupament econòmic, a escala regional, nacional i internacional.
32. Situar en perspectiva històrica les noves experiències d'industrialització, als països en vies de desenvolupament.
33. Situar, amb perspectiva històrica, les noves experiències d'industrialització als països en vies de desenvolupament.
34. Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
35. Treballar en equip respectant tots els punts de vista. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història.
36. Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.
37. Valorar l'impacte de les dificultats, els prejudicis i les discriminacions que poden incloure les accions o projectes, a curt o llarg termini, en relació amb determinades persones o col·lectius.

## Continguts

INTRODUCCIÓ: El creixement econòmic d'Espanya des d'una perspectiva a llarg termini (segles XIX i XX)

### TEMA 1. RECURSOS, INSTITUCIONS, CONTEXT INTERNACIONAL (1789-1890)

1. Població, urbanització, capital humà.
2. Els condicionants naturals i els límits del creixement agrari.
3. La reforma de l'Estat: liberalització econòmica i desamortització de la terra.
4. Problemes de la primera industrialització: tèxtil, siderúrgia, mineria.
5. Comerç interior i exterior. El sistema de transport: ferrocarril i cabotatge.
6. Banca i Hisenda.

### TEMA 2. PRIMERA GLOBALITZACIÓ I PERÍODE D'ENTREGUERRES (1890-1936)

1. De la crisi colonial a la I Guerra Mundial.

2. L'impacte de la I Guerra Mundial sobre una economia neutral.
3. Canvi estructural i creixement en la dècada de 1920.
4. La crisi dels anys 30 i la II República (1931-1936). La Reforma Agrària (1932).

#### TEMA 3. GUERRA CIVIL I PRIMER FRANQUISME (1936-1951)

1. L'economia espanyola durant la Guerra Civil (1936-1939).
2. El context polític: organització del "Nou Estat", aïllament internacional i autarquia.
3. La intervenció dels mercats: caiguda de la producció, racionament i inflació.

#### TEMA 4. LA INDUSTRIALITZACIÓ SUBSTITUTIVA D'IMPORTACIONS (1951-1959).

1. La guerra freda, l'ajuda nord-americana i la reducció de l'intervencionisme.
2. La industrialització substitutiva d'importacions.
3. Augment de la renda i canvi estructural.
4. La liquidació de l'autarquia: el Pla d'Estabilització de 1959.

#### TEMA 5. ELS ANYS DEL "DESARROLLISME" (1960-1973).

1. La reintegració a l'economia internacional i la consolidació de les mesures liberalitzadores.
2. La modernització de l'agricultura.
3. La industrialització accelerada.
4. El sector serveis: l'especialització turística.
5. Mercat de treball: migracions internes i externes i taxa d'activitat
6. Millora de la renda per càpita i del nivell de vida.

#### TEMA 6. CRISI ECONÒMICA I TRANSICIÓ POLÍTICA (1975-1985).

1. Repercussions del doble xoc energètic.
2. Les polítiques contra la crisi: els Pactes de la Moncloa (1977).
3. Reforma fiscal i consolidació de l'Estat del Benestar.
4. Crisi industrial i bancària, i atur massiu.
5. Espanya, cap a la integració europea.

#### TEMA 7. LA INTEGRACIÓ A LA UNIÓ EUROPEA (1986-1998).

1. La construcció europea
2. Conseqüències econòmiques de la integració a la UE
3. Les reformes estructurals
4. La inversió, motor del creixement
5. L'hegemonia del sector terciari

#### TEMA 8. BALANÇ DE DOS SEGLES: PRODUCTIVITAT I BENESTAR

1. Augment de la productivitat, de la renda per capità i del benestar.
2. Desigualtat entre les regions, les famílies i les persones.

## Metodologia

El procés de formació planificat és presencial i estarà format per cinc tipus d'activitats formatives, que són complementàries entre si i que permetran aconseguir els objectius específics i transversals fixats:

### 1. Lliçó magistral

Els professors faran una explicació analítica de cada un dels temes d'estudi. A través de la lliçó magistral es pretenen transmetre els coneixements bàsics del Programa, estimular l'interès per l'anàlisi històrica, i donar resposta als dubtes dels estudiants de manera col·lectiva. La lliçó magistral es recolzarà en un power point que ajudarà els alumnes a obtenir un esquema bàsic de cada tema, així com a relacionar l'explicació teòrica amb les dades empíriques que la sustenten, a través de gràfics, mapes, taules i fotografies.

### 2. Sessions pràctiques

El seu objectiu és fomentar l'adquisició de les diferents competències transversals per part dels estudiants. A classe es treballaran diferents aspectes del Programa des d'un punt de vista empíric, a través de l'ús de dades estadístiques, que cada alumne haurà treballat prèviament amb les lectures o materials indicats. Es treballarà i millorarà la comprensió lectora, la recerca crítica d'informació, la redacció, el treball individual i en equip.

3. Treball individual dels alumnes a partir de lectures i de la recerca d'informació.

El treball dirigit es complementa amb el treball individual i en grup. L'objectiu d'aquesta activitat és potenciar la independència de l'estudiant en el procés d'aprenentatge i proporcionar-li eines analítiques que fomentin la seva capacitat crítica.

4. Tutories. El procés d'aprenentatge serà supervisat pels professors a través de tutories. Els professors estaran a la seva disposició en els horaris prèviament establerts per a això, per resoldre dubtes i seguir l'evolució general del curs.

### 5. Campus Virtual de l'assignatura

En l'ensenyament presencial el Campus Virtual és un instrument útil, que permet als estudiants disposar d'un espai complementari a través del qual puguin accedir a diferents materials docents que el professor consideri importants per aprofundir en els continguts de l'assignatura.

La metodologia docent proposada pot experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

NOTA. El professorat destinarà aproximadament uns 15 minuts d'alguna classe a permetre que els seus estudiants puguin respondre les enquestes d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura o mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

## Activitats formatives

| Títol                           | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                      |
|---------------------------------|-------|------|-----------------------------------------------|
| Tipus: Dirigides                |       |      |                                               |
| Classe magistral                | 32,5  | 1,3  | 2, 3, 7, 8, 9, 15, 22, 24, 26, 30, 31, 33, 36 |
| Classe pràctica                 | 17    | 0,68 | 7, 8, 27, 30                                  |
| Tipus: Supervisades             |       |      |                                               |
| Tutoria                         | 8     | 0,32 | 9, 14, 25, 27, 34, 36                         |
| Tipus: Autònomes                |       |      |                                               |
| Lectura i estudi                | 49,5  | 1,98 | 9, 27, 30                                     |
| Preparació d'exercicis pràctics | 37,5  | 1,5  | 8, 27, 30                                     |

## Avaluació

L'avaluació consistirà en diverses activitats d'avaluació que es desenvoluparan durant el curs:

Cada examen parcial constarà de vint preguntes test (50% de la nota final de l'examen) i de dues preguntes d'assaig (50% de la nota final de l'examen). Cada una de les respostes correctes de les preguntes del test puntuaran 0,5 punts i s'establirà una penalització de -0,125 per cada resposta incorrecta. Les preguntes seran sobre la matèria explicada a les sessions de teoria i de pràctiques, i referent al contingut dels materials docents indicats pel professor/a.

Valoració de les diferents activitats avaluatives:

- Examen parcial 1- 40% de la nota final
- Examen parcial 2- 40% de la nota final
- 4 Exercicis pràctics a l'aula- 20% de la nota final. La data de realització d'aquests exercicis NO s'anunciarà per avançat.

Cada examen (parcial i final) constarà de vint preguntes test (50% de la nota final de l'examen) i de dues preguntes d'assaig (50% de la nota final de l'examen). Cada una de les respostes correctes de les preguntes del test puntuaran 0,5 punts i s'establirà una penalització de -0,125 per cada resposta incorrecta. Les preguntes seran sobre la matèria explicada a les sessions de teoria i de pràctiques, i referent al contingut dels materials docents indicats pel professor/a.

Calendari d'activitats d'avaluació

Les dates en les que es realitzaran els exàmens parcial, final i de recuperació estaran programades en el calendari d'exàmens de la facultat.

*"La programació de les proves d'avaluació no es podrà modificar, tret que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat pel qual no es pugui realitzar un acte d'avaluació. En aquest cas, les persones responsables de les titulacions, prèvia consulta al professorat i a l'estudiantat afectat, proposaran una nova programació dins del període lectiu corresponent."* Apartat 1 de l'Article 115. Calendari de les activitats d'avaluació (Normativa Acadèmica UAB)

Els estudiants i les estudiantes de la Facultat d'Economia i Empresa que d'acord amb el paràgraf anterior necessitin canviar unadata d'avaluació han de presentar la petició omplint el document Sol·licitud reprogramació prova [https://eformularis.uab.cat/group/deganat\\_feie/nou-reprogramacio-de-proves](https://eformularis.uab.cat/group/deganat_feie/nou-reprogramacio-de-proves)

Procediment de revisió de les qualificacions

Coincidint amb l'examen final s'anunciarà el dia i el mitjà en que es publicaran les qualificacions finals. De la mateixa manera s'informarà del procediment, lloc, data i hora de la revisió d'exàmens d'acord amb la normativa de la Universitat.

Procés de Recuperació

*"Per participar al procés de recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats que representi un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura o mòdul."* Apartat 3 de l'Article 112 ter. La recuperació (Normativa Acadèmica UAB). Els estudiants i les estudiantes han de haver obtingut una qualificació mitjana de l'assignatura entre 3,5 i 4,9.

L'examen de recuperació consistirà en 4 preguntes d'assaig que puntuaran totes per igual.

La data d'aquesta prova estarà programada en el calendari d'exàmens de la Facultat. L'estudiant que es presenti i la superi aprovarà l'assignatura amb una nota de 5. En cas contrari mantindrà la mateixa nota.

No avaluable

Un estudiant es considera "No Avaluable" en aquesta assignatura sempre i quan no hagi participat de cap de les activitats d'avaluació. La qualificació de "No Avaluable" implica exhaurir tots els drets inherents a la matrícula de l'assignatura.

Irregularitats en actes d'avaluació

Sense perjudici d'altres mesures disciplinàries que s'estimin oportunes, i d'acord amb la normativa acadèmica vigent, "en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0". **Apartat 10 de l'Article 116. Resultats de l'avaluació. (Normativa Acadèmica UAB)**

L'avaluació proposada pot experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries. L'activitat d'avaluació consistirà en una pregunta d'assaig.

4 preguntes d'assaig que puntuaran totes per igual.

La data d'aquesta prova estarà programada en el calendari d'exàmens de la Facultat. L'estudiant que es presenti i la superi aprovarà l'assignatura amb una nota de 5. En cas contrari mantindrà la mateixa nota.

L'avaluació proposada pot experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

## Activitats d'avaluació

| Títol                     | Pes                  | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                                                                                                  |
|---------------------------|----------------------|-------|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Examen parcial 1          | 40%                  | 1,5   | 0,06 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37 |
| Examen parcial 2          | 40%                  | 2     | 0,08 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37 |
| Quatre exercicis a l'aula | 20% de la nota final | 2     | 0,08 | 1, 2, 8, 21, 31                                                                                                                           |

## Bibliografia

Manuels de referència:

Carreras, A. y Tafunell, X. (2018), *Entre el imperio y la globalización. Historia económica de la España contemporánea*, Barcelona: Crítica.

Comín, F.; Hernández, M. y Llopis, E. (eds.) (2002), *Historia económica de España (siglos X-XX)*, capítulos V a XI, Barcelona: Crítica.

Maluquer de Motes, J. (2014) *La economía española en perspectiva histórica*, Barcelona: Ediciones de Pasado y Presente.

Tortella, G. y Núñez, C. E. (2011): *El desarrollo de la España contemporánea. Historia económica de los siglos XIX y XX*, Madrid: Alianza.

Bibliografia complementària:

Betrán, C.; Pons, M.A. (Eds) (2020), *Historical Turning Points in Spanish Economic Growth and Development, 1808-2008*. Palgrave Macmillan.

Germán, L.; Llopis, E.; Maluquer de Motes, J.; Zapata, S. (eds) (2001), *Historia econòmica regional de España, siglos XIX y XX*. Barcelona: Crítica.

Nadal, Jordi (dir) (2003), *Atlas de la industrialización de España (1750-2000)*. Barcelona: Crítica /Fundación BBVA.

Prados de la Escosura, Leandro (2003), *El progreso económico de España (1850-2000)*. Madrid: Fundación BBVA.

Carreras, Albert; Tafunell, Xavier (Coords.) (2005) *Estadísticas históricas de España, siglos XIX-XX*. Fundación BBVA, 3 vols.

## **Programari**

El programari bàsic serà Power Point, Excel i Word.